Ә. Н. ХУҖИӘХМӘТОВ

ТӘРБИЯ—УЕН ЭШ ТҮГЕЛ

Казан, 1993

Рецензентлары —
педагогия фәннәре докторы, профессор **Г. Г. Габдуллин**
педагогия фәннәре докторы, профессор **М. И. Рожков**

Педагогия фәннәре кандидаты, Татарстанның атказанган укытучысы, х
лык мәгарифе отличнигы Әнвәр Нуриәхмәтович Хуҗиәхмәтов бу китабы
халык педагогикасы кануннарына таянып, фәнни яктан дәлилләп яшь буы
ны гаиләдә, мәктәптә, җәмәгать урыннарында тәрбияләү юлларын күрсәт
Ата-аналарга, педагогларга, җәмәгатьчелек вәкилләренә исәпләп чыгары

© «Kazan—Казан», 1993 ел.

Тәрбиянең төп шарты

Баланы дөрес һәм нормаль тәрбияләү, аны яңадан тәрбия-
әүгә караганда, күп мәртәбә җиңелрәк. Баланы иң кечкенә
акытыннан ук башлап дөрес тәрбияләү, кайбер кешеләр уйла-
анча, әллә ни кыен эш түгел. Үзенең кыенлыгы ягыннан бу эш
әрбер кешенең, һәр ата һәм һәр ананың кулыннан килерлек
ш. Әгәр дә ул аны чын күңеленнән теләсә, үз баласын һәркем
ик яхшы итеп җиңел тәрбияли ала, өстәвенә бу — бик күңел-
е, шатлыклы һәм бик бәхетле эш. Яңадан тәрбияләү исә
өтенләй башкача. Әгәр дә бала ялгыш тәрбияләнгән булса,
гәр дә берәр нәрсә вакытында истән чыгарылган булса,
ала турында аз уйланса, яки бала бөтенләй үз иркенә куел-
а, һәм шуның белән ул бозылган тәкъдирдә — ул вакытта
нде күп нәрсәне яңадан эшләргә, төзәтергә туры килә. Менә
улай яңадан тәрбияләү, баланы төзәтү җиңелдән түгел. Яңа-
ан тәрбияләү күп көч, белем һәм түземлелек таләп итә. Кай-
ер ата-аналарда боларның барысы да табылып бетмәве ихти-
ал. Яңадан тәрбияләү эшенең кыенлыкларын һичничек тә
иңеп чыга алмаган гаиләләр дә еш очрый, андый очракларда
нде улыңны яки кызыңны хезмәт колониясенә озатырга туры
илә. Кайбер очракларда исә колония дә бернәрсә дә эшли
лмый, шулай итеп бала тормышка кимчелекле кеше булып
илеп керә. Хәтта мондый очракны алыйк: яңадан тәрбияләү
ешегә файда итә, кеше тормышка яраклы булып чыга, эшли
ә. Һәммә кеше, шулай ук ата-анасы да аннан риза булалар.
әкин шулай да күпме югалту булганлыгын берәү дә исәпләп
рарга теләми. Әгәр дә бу кешене баштан ук дөрес тәрбияләә-
эн булсалар, ул тормыштан күбрәк нәрсә ала алган булыр иде,
л тормышка тагын да көчлерәк, хәзерлеклерәк булып керер
де. Аның өстәвенә яңадан тәрбияләү эше, бозык баланы төзә-
ү эше, ул кыен эш кенә дә түгел, бәлки борчулы, кайгылы
ш. Андый эш, хәтта тулы уңыш белән тәгәлләнгәндә дә ата-
аналарга өзлексез борчулар һәм кайгылар китерә.

Тәрбия эшенең һәркемдә дә бертигез уңышлы үтмәгәнлеге
илгеле. Бу хәл күп төрле сәбәпләрдән булырга мөмкин, һәм
ң элек тәрбия алымнарын дөрес куллана белүгә кайтып кала.
әкин гаиләнең төзелеше, аның структурасы да мөһим сәбәп-
әрнең берсе. Бу структура беркадәр безнең үзебезнең кара-
агыбызда. Мәсәлән, бердәнбер улны яки бердәнбер кызны
әрбияләү берничә бала тәрбияләүгә караганда күп мәртәбә
ыенрак эш икәнлеген бик ышанып әйтергә мөмкин. Хәтта гаилә